

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

10 ianuarie 2019*

„Trimitere preliminară – Cooperare judiciară în materie penală – Principiul recunoașterii reciproce a hotărârilor de confiscare – Decizie-cadru 2006/783/JAI – Articolul 12 alineatele (1) și (4) – Legislația care reglementează executarea – Legislație a statului executant care autorizează recursul la privarea de libertate în scopul constrângerii la plata unei datorii către stat în cazul neexecutării măsurii confiscării – Conformitate – Legislație a statului emitent care autorizează de asemenea recursul la privarea de libertate în scopul constrângerii la plata unei datorii către stat – Lipsa incidenței”

În cauza C-97/18,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de rechtbank Noord-Nederland (Tribunalul din Nordul Țărilor de Jos, Țările de Jos), prin decizia din 1 februarie 2018, primită de Curte la 12 februarie 2018, în procedura penală împotriva

ET,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul J.-C. Bonichot, președinte de cameră, doamna R. Silva de Lapuerta (raportoare), vicepreședintă, doamna C. Toader și domnii A. Rosas și L. Bay Larsen, judecători,

avocat general: domnul M. Bobek,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru guvernul neerlandez, de J. M. Hoogveld și de M. Bulterman, în calitate de agenți;
- pentru guvernul german, de T. Henze, de M. Hellmann și de E. Lankenau, în calitate de agenți;
- pentru guvernul austriac, de G. Hesse, în calitate de agent;
- pentru Comisia Europeană, de R. Troosters și de S. Grünheid, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general, pronunță prezenta

* Limba de procedură: neerlandeza.

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 12 din Decizia-cadru 2006/783/JAI a Consiliului din 6 octombrie 2006 privind aplicarea principiului recunoașterii reciproce pentru hotărârile de confiscare (JO 2006, L 328, p. 59, Ediție specială, 19/vol. 9, p. 44).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unei proceduri referitoare la o cerere de autorizare a executării unei privări de libertate în scopul constrângerii la plata unei datorii către stat depusă de Openbaar ministerie (Ministerul Public, Țările de Jos), destinată să asigure executarea, în Țările de Jos, a unei hotărâri de confiscare pronunțate împotriva lui ET în Belgia.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Considerentele (1), (7), (8) și (13) ale Deciziei-cadru 2006/783 enunță:
 - „(1) Consiliul European reunit la Tampere în 15 și 16 octombrie 1999 a subliniat faptul că principiul recunoașterii reciproce ar trebui să devină piatra de temelie a cooperării judiciare atât în materie civilă, cât și în materie penală în cadrul Uniunii.
 - [...]
 - (7) Criminalitatea organizată are ca scop, în esență, un câștig financiar. Pentru a preveni și a combate eficient acest tip de criminalitate, este necesar, prin urmare, ca eforturile să se axeze pe descoperirea, înghețarea și confiscarea produselor infracțiunii. Nu este suficient să se asigure recunoașterea reciprocă, în cadrul Uniunii Europene, a unor măsuri provizorii precum înghețarea și sechestrarea; o luptă eficientă împotriva criminalității economice presupune, de asemenea, recunoașterea reciprocă a hotărârilor de confiscare a produselor infracțiunii.
 - (8) Scopul prezentei decizii-cadru este de a facilita cooperarea între statele membre în materie de recunoaștere reciprocă și de executare a hotărârilor de confiscare a bunurilor astfel încât un stat membru să fie obligat să recunoască și să execute pe teritoriul său hotărârile de confiscare emise de către o instanță competentă în materie penală a unui alt stat membru. Prezenta decizie-cadru se leagă de Decizia-cadru 2005/212/JAI a Consiliului din 24 februarie 2005 privind confiscarea produselor, a instrumentelor și a bunurilor având legătură cu infracțiunea [JO 2005, L 68, p. 49, Ediție specială, 19/vol. 7, p. 147]. Scopul deciziei-cadru menționate este de a garanta că toate statele membre dispun de norme eficiente în materie de confiscare a produselor infracțiunii, în special cu privire la sarcina probei în ceea ce privește sursa bunurilor deținute de o persoană condamnată pentru o infracțiune având legătură cu criminalitatea organizată.
 - [...]
 - (13) Prezenta decizie-cadru respectă drepturile fundamentale și principiile recunoscute prin articolul 6 [TUE] și consacrate în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, în special în capitolul VI. [...]
- 4 Potrivit articolului 1 din această decizie-cadru:
 - „(1) Prezenta decizie-cadru are ca scop instituirea normelor în temeiul cărora un stat membru recunoaște și execută pe teritoriul său o hotărâre de confiscare emisă de o instanță competentă în materie penală a unui alt stat membru.

(2) Prezenta decizie-cadru nu are ca efect modificarea obligației de a respecta drepturile fundamentale și principiile juridice fundamentale consacrate la articolul 6 [TUE], nici a oricăror obligații care revin autorităților judecătorești în această privință.”

5 Articolul 2 din decizia-cadru menționată conține următoarele definiții:

„În sensul prezentei decizii-cadru:

- (a) «stat emitent» înseamnă statul membru în care o instanță a emis o hotărâre de confiscare în cadrul unei proceduri penale;
- (b) «stat executant» înseamnă statul membru căruia i-a fost transmisă o hotărâre de confiscare în scopul executării acesteia;
- (c) «hotărâre de confiscare» înseamnă o pedeapsă sau o măsură definitivă dispusă de o instanță în urma unei proceduri în legătură cu una sau mai multe infracțiuni, având ca rezultat deposedarea definitivă de bunul respectiv;

[...]”

6 Articolul 7 alineatul (1) din aceeași decizie-cadru prevede:

„Autoritățile competente ale statului executant recunosc o hotărâre de confiscare transmisă în conformitate cu articolele 4 și 5 fără a fi necesară nicio altă formalitate și iau fără întârziere toate măsurile necesare executării acesteia, cu excepția cazului în care aceste autorități hotărăsc să invoce unul dintre motivele de nerecunoaștere sau de neexecutare prevăzute la articolul 8 sau unul dintre motivele de amânare a executării prevăzute la articolul 10.”

7 Articolul 12 din Decizia-cadru 2006/783, intitulat „Legislația care reglementează executarea”, prevede la alineatele (1) și (4):

„(1) Fără a aduce atingere alineatului (3), executarea hotărârii de confiscare este reglementată de legislația statului executant, iar autoritățile acestuia sunt singurele autorități competente pentru a decide modalitățile de executare și pentru a stabili toate măsurile aferente.

[...]

(4) Statul executant nu poate să aplice măsuri alternative care s-ar substitui hotărârii de confiscare, inclusiv o pedeapsă privată de libertate sau orice altă măsură care restrânge libertatea unei persoane, ca urmare a unei transmiteri în conformitate cu articolele 4 și 5, cu excepția cazului în care statul emitent și-a exprimat acordul în acest sens.”

Dreptul neerlandez

- 8 Articolul 22 alineatul 1 litera a și alineatul 3 din *Wet wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging geldelijke sancties en beslissingen tot confiscatie* (Legea privind recunoașterea reciprocă și executarea sancțiunilor pecuniare și a hotărârilor de confiscare) din 27 septembrie 2007 (Stb. 2007, nr. 354, denumită în continuare „Legea privind recunoașterea și executarea”) prevede:

„1 O hotărâre de confiscare susceptibilă de a fi recunoscută este recunoscută și executată conform dreptului neerlandez. În măsura în care hotărârea de confiscare:

- a. vizează plata unei sume către stat în vederea recuperării unui avantaj dobândit în mod ilicit, hotărârea este executată în conformitate cu articolul 577b alineatul 1 și cu articolul 577c din [*Wetboek van Strafvordering* (Codul de procedură penală)], cu condiția ca soluționarea cererii de autorizare a executării privării de libertate în scopul constrângerii la plata unei datorii către stat să fie de competența [*raadkamer van de rechtbank Noord-Nederland* (Camera de consiliu a Tribunalului din Nordul Țărilor de Jos, Țările de Jos)];

[...]

3 O pedeapsă sau o măsură substitutivă este executată doar după ce autoritatea competentă din statul membru emitent și-a dat acordul în acest sens. [...]

- 9 Articolul 577c alineatul 1 din Codul de procedură penală prevede, în ceea ce privește privarea de libertate în scopul constrângerii la plata unei datorii către stat:

„În cazul în care persoana condamnată nu respectă sentința sau hotărârea prin care se impune obligația de a plăti o sumă către stat în vederea recuperării unui avantaj dobândit în mod ilicit, iar recuperarea integrală prin executarea asupra patrimoniului acestuia, în temeiul articolelor 574-576, s-a dovedit a fi imposibilă, judecătorul poate autoriza, la cererea procurorului, executarea privării de libertate în scopul constrângerii la plata unei datorii către stat de cel mult trei ani.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 10 Prin hotărârea *hof van beroep te Antwerpen* (Curtea de Apel din Antwerpen, Belgia) din 20 decembrie 2012, ET a fost condamnat la sancțiunea confiscării unei sume de 800 000 de euro. Această hotărâre a rămas definitivă, iar executarea acestei hotărâri de confiscare a fost asumată de Regatul Țărilor de Jos, în calitate de stat membru executant, în sensul articolului 2 litera (b) din Decizia-cadru 2006/783.

- 11 În acest context, Ministerul Public a sesizat instanța de trimitere, *rechtbank Noord-Nederland* (Tribunalul din Nordul Țărilor de Jos), cu o cerere întemeiată pe articolul 22 din Legea privind recunoașterea și executarea, având ca obiect autorizarea acestuia să execute o privare de libertate în scopul constrângerii la plata unei datorii către stat împotriva lui ET, ca urmare a faptului că acesta a rămas dator cu o sumă de 652 119,19 euro și că această autoritate suspecta existența unor fluxuri financiare oculte.

- 12 ET susține că cererea Ministerului Public este inadmisibilă și, în subsidiar, neîntemeiată. În această privință, ET susține că privarea de libertate în scopul constrângerii la plata unei datorii către stat este nu numai o „măsură” în sensul dreptului penal neerlandez, ci constituie și o sancțiune penală, în sensul articolului 7 paragraful 1 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „CEDO”), și al articolului 49 alineatul (1) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. În plus, ET invocă faptul că aplicarea privării de libertate în scopul constrângerii la plata unei datorii către stat constituie o agravare a hotărârii de confiscare a cărei executare este cerută, astfel încât este nelegală.

- 13 Instanța de trimitere, având în vedere jurisprudența Hoge Raad der Nederlanden (Curtea Supremă a Țărilor de Jos) potrivit căreia măsura privării de libertate în scopul constrângerii la plata unei datorii către stat prevăzută la articolul 577c din Codul de procedură penală trebuie considerată o „pedeapsă”, în sensul articolului 7 din CEDO, are îndoieli în ceea ce privește compatibilitatea acesteia în raport cu Decizia-cadru 2006/783.
- 14 În aceste împrejurări, rechtbank Noord-Nederland (Tribunalul din Nordul Țărilor de Jos) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Articolul 12 alineatul (1) din Decizia-cadru [2006/783] poate fi interpretat în sensul că, în cazul executării în Țările de Jos a unei hotărâri de confiscare transmise de un stat emitent, poate fi aplicată privarea de libertate în scopul constrângerii la plata unei datorii către stat prevăzută la articolul 577c din Codul de procedură penală, având în vedere, de asemenea, hotărârea Hoge Raad [der Nederlanden (Curtea Supremă a Țărilor de Jos)] din 20 decembrie 2011, care statuează că privarea de libertate în scopul constrângerii la plata unei datorii către stat trebuie considerată drept pedeapsă în sensul articolului 7 paragraful 1 din CEDO?
- 2) Faptul că dreptul statului emitent admite, de asemenea, posibilitatea aplicării privării de libertate în scopul constrângerii la plata unei datorii către stat este relevant pentru posibilitatea aplicării acesteia din urmă?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 15 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 12 alineatele (1) și (4) din Decizia-cadru 2006/783 trebuie interpretat în sensul că se opune aplicării unei legislații a unui stat executant precum cea din litigiul principal, care, în scopul executării unei hotărâri de confiscare pronunțate într-un stat emitent, autorizează, dacă este cazul, recurgerea la o privare de libertate în scopul constrângerii la plata unei datorii către stat.
- 16 Mai întâi, trebuie subliniat că reiese din articolul 1 din Decizia-cadru 2006/783, interpretat în lumina considerentelor (1) și (8) ale acesteia, că ea are ca scop, pe baza principiului recunoașterii reciproce, piatră de temelie a cooperării judiciare atât în materie civilă, cât și în materie penală, și în vederea facilitării cooperării între statele membre în materie de recunoaștere reciprocă, instituirea normelor în temeiul cărora un stat membru recunoaște și execută pe teritoriul său o hotărâre de confiscare emisă de o instanță competentă în materie penală a unui alt stat membru.
- 17 În această privință, Curtea a recunoscut că atât principiul încrederii reciproce între statele membre, cât și principiul recunoașterii reciproce, care are la bază el însuși încrederea reciprocă dintre acestea din urmă, au, în dreptul Uniunii, o importanță fundamentală, având în vedere că permit crearea și menținerea unui spațiu fără frontiere interioare [Hotărârea din 25 iulie 2018, Minister for Justice and Equality (Deficiențe ale sistemului judiciar), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punctul 36].
- 18 În continuare, trebuie arătat că, conform articolului 7 din Decizia-cadru 2006/783, autoritățile competente ale statului executant sunt obligate să recunoască o hotărâre de confiscare transmisă în conformitate cu dispozițiile acestei decizii-cadru, fără a fi necesară nicio altă formalitate, și trebuie să ia fără întârziere toate măsurile necesare executării acesteia.
- 19 Astfel, numai motivele explicit prevăzute în decizia-cadru menționată abilitază, dacă este cazul, statul executant să refuze recunoașterea sau executarea hotărârii de confiscare, în aplicarea articolului 8, sau să amâne executarea acesteia, în temeiul articolului 10 din decizia menționată.

- 20 În sfârșit, potrivit articolului 12 alineatul (1) din Decizia-cadru 2006/783, executarea hotărârii de confiscare este reglementată de legislația statului executant, iar autoritățile acestuia sunt singurele autorități competente pentru a decide modalitățile de executare, precum și pentru a stabili toate măsurile aferente.
- 21 Potrivit alineatului (4) al articolului menționat, acordul prealabil al statului emitent este necesar pentru adoptarea unei măsuri care s-ar substitui hotărârii de confiscare.
- 22 În consecință, reiese dintr-o coroborare a acestor două alineate ale articolului 12 din decizia-cadru menționată că, drept regulă generală, autoritățile competente ale statului executant sunt cele care decid, în conformitate cu legislația acestuia din urmă, cu privire la modalitățile de executare și la măsurile cele mai adecvate în vederea executării hotărârii de confiscare. Cu toate acestea, ca regulă specială, în temeiul alineatului (4) al acestui articol, acordul prealabil al statului emitent este necesar dacă ar rezulta că măsura preconizată de statul executant ar fi una de substituție a hotărârii menționate.
- 23 În lumina acestor considerații trebuie analizat dacă Decizia-cadru 2006/783 se opune unei măsuri de executare a unei privări de libertate în scopul constrângerii la plata unei datorii către stat, precum cea prevăzută de legislația neerlandeză și astfel cum este interpretată de Hoge Raad der Nederlanden (Curtea Supremă a Țărilor de Jos).
- 24 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, în ceea ce privește interpretarea dispozițiilor din ordinea juridică națională, Curtea este în principiu obligată să se întemeieze pe calificările care rezultă din decizia de trimitere. Astfel, potrivit unei jurisprudențe constante, Curtea nu este competentă să interpreteze dreptul intern al unui stat membru (Hotărârea din 16 februarie 2017, Agro Foreign Trade & Agency, C-507/15, EU:C:2017:129, punctul 23 și jurisprudența citată).
- 25 Or, privarea de libertate în scopul constrângerii la plata unei datorii către stat poate să fie aplicată, potrivit elementelor care reies din dosarul prezentat Curții, la cererea Ministerului Public împotriva persoanei vizate de o hotărâre de confiscare, cu condiția ca aceasta să nu achite în mod voluntar suma la plata căreia a fost condamnată și să nu fie insolubilă. Această măsură de executare ar lăsa să subziste obligația de plată, astfel încât persoana căreia i-a fost aplicată o privare de libertate în scopul constrângerii la plata unei datorii către stat ar putea, în orice moment, să fie liberată prin achitarea datoriei. Privarea de libertate în scopul constrângerii la plata unei datorii către stat ar fi limitată în timp, întrucât durata detenției nu ar putea depăși trei ani, iar durata impusă ar depinde între altele de plățile parțiale efectuate eventual.
- 26 În această privință, din decizia de trimitere reiese că, potrivit articolului 22 alineatul (1) litera (a) din Legea privind recunoașterea și executarea, privarea de libertate în scopul constrângerii la plata unei datorii către stat constituie un mijloc de a executa, conform dreptului neerlandez, o hotărâre de confiscare, pronunțată într-un alt stat membru, care are drept obiect plata către stat a unei sume obținute în mod ilicit atunci când persoana condamnată nu respectă sentința sau hotărârea prin care se impune obligația de a plăti o asemenea sumă. Potrivit alineatului (3) al acestui articol, o pedeapsă sau o măsură substitutivă este executată doar după ce autoritatea competentă din statul membru emitent și-a dat acordul în acest sens.
- 27 În acest context, privarea de libertate în scopul constrângerii la plata unei datorii către stat, prin care se urmărește obținerea executării unei hotărâri de confiscare, nu poate fi privită ca o măsură de substituție a acestei hotărâri, în sensul articolului 12 alineatul (4) din Decizia-cadru 2006/783, și nu constituie nici o sancțiune suplimentară sau o modificare a unei astfel de hotărâri pronunțate în statul emitent. În consecință, adoptarea acesteia nu necesită acordul prealabil al acestui din urmă stat.

- 28 Astfel, după cum au susținut toate părțile care au depus observații, aplicarea privării de libertate în scopul constrângerii la plata unei datorii către stat urmărește realizarea obiectivului Deciziei-cadru 2006/783, care constă, după cum s-a amintit la punctul 16 din prezenta hotărâre, în facilitarea cooperării între statele membre, printre altele în materie de executare a hotărârilor de confiscare a bunurilor, prin exercitarea unei presiuni asupra persoanei în cauză care ar refuza să achite cuantumul datorat, deși ar fi în măsură să o facă.
- 29 Această constatare nu este repusă în discuție de faptul că privarea de libertate în scopul constrângerii la plata unei datorii către stat a fost calificată drept „pedeapsă”, în sensul articolului 7 din CEDO, de Hoge Raad der Nederlanden (Curtea Supremă a Țărilor de Jos), astfel cum arată instanța de trimitere. O asemenea calificare nu are influență asupra posibilității autorității competente, prevăzută la articolul 12 alineatul (1) din Decizia-cadru 2006/783, de a determina modalitățile de executare a hotărârii de confiscare și de a pune în aplicare toate măsurile pe care le consideră cele mai adecvate în vederea bunei efectuări a acestei executări, pentru realizarea obiectivului Deciziei-cadru 2006/783, cu respectarea totodată, astfel cum reiese din considerentul (13) al acesteia, a drepturilor fundamentale ale persoanei respective.
- 30 Având în vedere aceste considerații, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 12 alineatele (1) și (4) din Decizia-cadru 2006/783 trebuie interpretat în sensul că nu se opune aplicării unei legislații a unui stat executant precum cea în discuție în litigiul principal, care, în scopul executării unei hotărâri de confiscare pronunțate în statul emitent, autorizează, dacă este cazul, recurgerea la o privare de libertate în scopul constrângerii la plata unei datorii către stat.

Cu privire la a doua întrebare

- 31 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă faptul că legislația statului emitent autorizează de asemenea recurgerea eventuală la privarea de libertate în scopul constrângerii la plata unei datorii către stat are o incidență asupra aplicării unei astfel de măsuri în statul executant.
- 32 În această privință, astfel cum s-a subliniat la punctul 17 din prezenta hotărâre, conform articolului 12 alineatul (1) din Decizia-cadru 2006/783, executarea hotărârii de confiscare este reglementată de legislația statului executant.
- 33 Această dispoziție se întemeiază pe principiul recunoașterii reciproce, care presupune că există o încredere reciprocă cu privire la faptul că fiecare dintre statele membre acceptă aplicarea dreptului penal în vigoare în celelalte state membre, chiar dacă punerea în aplicare a propriului drept național ar conduce la o soluție diferită (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 ianuarie 2018, Piotrowski, C-367/16, EU:C:2018:27, punctul 52).
- 34 S-ar aduce atingere obiectivului urmărit de Decizia-cadru 2006/783, astfel cum a fost expus la punctul 16 din prezenta hotărâre, dacă aplicarea unei măsuri de executare în statul membru executant ar fi reglementată de dreptul național al statului emitent sau ar fi supusă condițiilor prevăzute de acest drept.
- 35 Având în vedere aceste considerații, trebuie să se răspundă la a doua întrebare că faptul că legislația statului emitent autorizează de asemenea recurgerea eventuală la privarea de libertate în scopul constrângerii la plata unei datorii către stat nu are nicio incidență asupra aplicării unei astfel de măsuri în statul executant.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- ³⁶ Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

- 1) Articolul 12 alineatele (1) și (4) din Decizia-cadru 2006/783/JAI a Consiliului din 6 octombrie 2006 privind aplicarea principiului recunoașterii reciproce pentru hotărârile de confiscare trebuie interpretat în sensul că nu se opune aplicării unei legislații a unui stat executant precum cea în discuție în litigiul principal, care, în scopul executării unei hotărâri de confiscare pronunțate în statul emitent, autorizează, dacă este cazul, recurgerea la o privare de libertate în scopul constrângerii la plata unei datorii către stat.**
- 2) Faptul că legislația statului emitent autorizează de asemenea recurgerea eventuală la privarea de libertate în scopul constrângerii la plata unei datorii către stat nu are nicio incidență asupra aplicării unei astfel de măsuri în statul executant.**

Semnături